

Lazorčáková, Tatjana

Ještě k problematice divadelního výzkumu : souhrn fakt a událostí a co dál?

Theatralia. 2011, vol. 14, iss. 2, pp. 224-227

ISSN 1803-845X (print); ISSN 2336-4548 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/115970>

Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

čivé téma současnosti: teatrologický výzkum a jeho naplňování v Institutu umění – Divadelním ústavu. A naposledy se 25. 5. 2011 v Divadelním ústavu konal pracovní seminář věnovaný metodologii zpracování dějin českého divadla 20. století. Viditelné zintenzivnění odborných diskusí, kterým se otvírá i „nová“ Divadelní revue, dále zapojení některých pracovníků z českých muzeí, angažmá vysokoškolských pracovišť z Prahy, Brna a Olomouce, a to nejen divadelněvědných, ale i DAMU a JAMU, znatelné omlazení odborné komunity a zejména sílící koordinační úsilí a rostoucí autorita Teatrologické společnosti, na jejíž půdě byla řada otázek poprvé nastolena, to jsou zdroje mírného optimismu.

Řešení situace však ještě není ani na obzoru. Řádná a trvalá institucionalizace a financování výzkumu dějin divadla v Česku se nadále podobá trudnému osudu bezprizorného dítěte, ani průběh diskuse při setkání na FF UK nevěstil dle mínění pisatele těchto řádků mnoho dobrého. Je nynější krize na dlouhá léta labutí písní rozvoje české divadelní historiografie, anebo se právě z ní zrodí řešení, které bude o to zásadnější a velkorysejší, oč hlubší nynější krize je?

To ovšem dnes ještě nepoznáme.

Teatrologický výzkum a jeho naplňování v Institutu umění – Divadelním ústavu. 10. 3. 2011, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze.

Tajana Lazorčáková / Ještě k problematice divadelního výzkumu: souhrn fakt a událostí a co dál?

Předchozí text je jednou z reakcí na prohlubující se krizi české teatrologie, na jejíž gradaci v posledním roce se podílely konkrétní události – jejich negativním důsledkem je odhalení nekonceptního přístupu zástupců státních orgánů k problematice výzkumu dějin divadla na našem území, pozitivním je pak narůstající aktivita teatrologické veřejnosti i společná snaha jednotlivých pracovišť „bojovat“ za zachování institucionálního prostoru a adekvátních podmínek (srovnatelných např. s literární vědou) pro výzkum dějin divadla a jeho prezentaci.

Zkusme stručně shrnout fakta: začátkem roku 2010 Institut umění – Divadelní ústav (IDU) získal za intenzivní podpory Teatrologické společnosti (TS) a kateder divadelní vědy v Praze, Brně a Olomouci statut výzkumné organizace na další období, současně však jeho vedení nenávratně zrušilo specializované knihkupectví Prospero, což vedlo k aktivní odezvě tea-

trologické veřejnosti formou otevřeného dopisu ředitelce IDU Ing. Pavle Petrové. Na základě odpovědi vedení IDU z června 2010 (dopis TS i odpověď ředitelky IDU najdete vyvěšeny na webových stránkách TS) se výbor TS po obšírné diskusi svých členů rozhodl uspořádat pod záštitou TS veřejnou debatu o koncepčních změnách v IDU, které nepodporují teatrologický výzkum a mají negativní dopad na činnost Kabinetu pro studium českého divadla. V září 2010 výbor TS projednal koncepci a téma veřejné debaty a současně došlo k rozšíření pořadatelského týmu o Mezinárodní divadelní ústav (ITI) a Katedru divadelní vědy FF UK. Veřejná debata se měla konat v říjnu 2010, ovšem po vyjádření nesouhlasu ze strany vedení IDU i části Rady ITI s koncepcí veřejné debaty došlo k rozhodnutí uspořádat v původně plánovaném termínu pracovní seminář zástupců institucí zabývajících se teatrologickým výzkumem, kterého se 25. 11. 2010 na FF UK účastnili pracovníci Národního muzea v Praze, Moravského zemského muzea v Brně, FF Masarykovy univerzity, FF Univerzity Karlovy, JAMU, DAMU, FF Univerzity Palackého, zástupci IDU, ITI a TS. Na základě pracovního setkání bylo upřesněno zaměření veřejné debaty na základní téma *Teatrologický výzkum a jeho naplňování v Institutu umění – Divadelním ústavu*.

Veřejná debata, na níž se 10. 3. 2011 sešli na FF UK zástupci všech teatrologických kateder a umělec-

kých škol, teatrologové, divadelníci, zástupci Ministerstva kultury ČR, ale i zástupci pracovišť z příbuzných vědních oborů – Ústavu pro českou literaturu AV ČR, Památníku národního písemnictví, Národního filmového archivu a v neposlední řadě studenti a novináři, vytvořila prostor pro společnou diskusi v těchto okruzích: Statut výzkumné organizace a jeho naplňování v IDU, Současné podoby teatrologického výzkumu v IDU, Koncepce výzkumu v budoucnosti a jeho význam pro teatrologii v České republice. Připravené vstupní referáty připomněly původní koncepci Divadelního ústavu i výzkumné a publikační aktivity instituce za její padesátiletou existenci, charakterizovaly současný stav a pojmenovaly základní úkoly IDU, v jeho rámci pak zvláště Kabinetu pro studium českého divadla, jako hlavního garanta českého teatrologického výzkumu. Zároveň příspěvky upřesnily zásadní koncepční změny v IDU – mezi jinými postupné ukončení podpory základního výzkumu, jejichž naplňování v žádném případě nepřispěje ke stabilizaci teatrologického výzkumu. Na základě referátů i následné živé diskuse vznikly *Pracovní teze k problematice teatrologického výzkumu v IDU*, které v šesti bodech shrnuly hlavní fakta o současném stavu a perspektivách teatrologického výzkumu. Text *Pracovní teze k problematice teatrologického výzkumu v IDU* podpořila všechna odborná pracoviště zabývající se teatrologickým výzkumem a najdete

ho přetištěný v tomto čísle Theatralií, v rubrice Archiv (také na webových stránkách TS – <http://host.divadlo.cz/teatrologie/index.php?id=75&src=aktualita.php>). Podrobnou zprávu o veřejné debatě, včetně přepisu vstupních referátů a zachycení živé diskuse, přinese Divadelní revue 2011, č. 2.

V průběhu letních měsíců se události dále vyvíjely: se zněním tezí i autorizovanými vstupními příspěvky z veřejné debaty byli kromě ministra kultury ČR Jiřího Bessera seznámeni také pracovníci kompetentních úseků MK ČR – Martina Dvořáková (odbor výzkumu a vývoje) a Radek Zdráhal (oddělení umění a knihoven), kteří byli současně požádáni jménem Teatrologické společnosti o stanovisko k tezím a o iniciování kroků k optimalizaci daného stavu teatrologického výzkumu v České republice. Z odpovědí obou jmenovaných vyznívá nepochopení celého problému teatrologického výzkumu, dokonce zpochybnění teatrologického výzkumu jako základního výzkumu (přetištěné odpovědi publikujeme také v rubrice Archiv, dostupné jsou také na webových stránkách TS).

Pro připomenutí závažnosti zformulovaných tezí si dovoluji uvést závěrečnou pasáž, která otevírá ožehavou problematiku divadelní historiografie a pojmenovává současně jeden z neaktuálnějších úkolů pro teatrologickou veřejnost: „Závěrem: otázka směřování Kabinetu pro studium českého divadla, jeho

vztahu k ostatním oddělením Divadelního ústavu a vysokoškolským teatrologickým pracovištím si zjevně vyžaduje promyšlené a koncepční řešení. Jasně a dlouhodobě formulovaná vize jeho rozvoje v rámci zastřešující instituce (Divadelní ústav nebo IDU?) by umožnila a de facto podmiňovala i rozvoj dalších pracovišť. Vzhledem k tomu, že dnes je často otázka výzkumu pragmaticky redukována na otázku jeho financování, myslíme si, že je nezbytné diskusi pootočit: vzhledem k tomu, že IDU získal statut výzkumné organizace, považujeme za nutné z hlediska tohoto nově získaného statutu nejprve formulovat vizi rozvoje výzkumu a teprve od ní pak odvíjet požadavky na typ finanční podpory.“

Jednou z možností, jak pokračit od obecného pojmenování problémů ke koncepčnímu řešení, je vytvořit – vzhledem k závažnosti nastalé situace a naprosto nepříznivým signálům ze strany vládních úřadů – příležitost a dostatečný časový prostor pro širokou diskusi s účastí čelných osobností české teatrologie, která by – v duchu závěru přijatých tezí – dospěla k formulování vize rozvoje výzkumu, případně k dalším koncepčním krokům v rámci teatrologických pracovišť.

Takovou platformu nabízí konference, kterou pod názvem *Divadelní historiografie na rozcestí?* pořádá Katedra divadelních, filmových a mediálních studií FF UP v Olomouci společně s Teatrologickou společností dne 10. listopadu 2011 v Umě-

leckém centru UP a na niž jsou zváni zástupci všech teatrologických pracovišť, teatrologové, studenti a odborná veřejnost.

Eliška Poláčková /
**Potřebujeme nové
 formy?
 Reflexe finálových
 textů Ceny Konstanti-
 na Trepleva pro mladé
 dramatiky uvedených
 na festivalu DHNP
 „Jirka Kniha hledá
 autora“**

Na letošním ročníku Festivalu Setkání 2011 Stretnutie ve Zlíně proběhla mimo jiné debata s mnohoslabným názvem „Co je současná dramatika?“ Během ní se vynořila otázka, zda je možné nějak zobecnit, jak vypadá tvorba současných mladých českých dramatiků, a jestli se dají vysledovat určité společné motivy ať už v tematice her těchto autorů, ve způsobu jejich výstavby či třeba jen v konkrétních motivech, které by se v nich objevovaly

s větší frekvencí. Ve Zlíně zůstala tato otázka bez odpovědi s odůvodněním, že je příliš těžké takovýmto způsobem zobecnovat. To je bezpochyby pravda, nicméně zároveň je velmi případné se ptát, jak vypadá současná česká původní dramatická tvorba, jakkoli je toto ptání obtížné. Dramatické texty nejmladší generace totiž vypovídají velmi mnoho o jejich hodnotách, životním pohledu a názorech na fungování současné (české) společnosti. Skrz ně můžeme nahlédnout dnešní dvacátníky až třicátníky, kteří se pomalu stávají součástí produktivního segmentu společnosti a za pár let budou těmi, kdo určují její směřování. Od svých předchůdců se tato generace liší tím, že se její životní obzor začal formovat až po roce 89, v tzv. svobodné době. Otázka je, co to pro její příslušníky znamená a kam budou směřovat českou společnost, stále ještě zahlcenou nepřehledným množstvím nových vjemů, která si přitom začíná stále více uvědomovat, že někde se stala či děje chyba. Na místě je rovněž otázka, co nástup této nové generace přinese českému dramatu, kterému v současné době vévodí autoři ve středním či pokročilejším věku jako David Drábek, Lenka Lagronová, Karel Steigerwald nebo Arnošt Goldflam.

Od loňského roku v České republice funguje *Centrum současné dramatiky*, které se však (možná jen zatím) nezaměřuje specificky na tvorbu nejmladších dramatických autorů. Tu se rozhodlo zreflektovat brněnské Di-